

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 6. De haeresibus damnatis, relatis, in Decreto. & continet c.
Quida[m] autem. 24. q. 3. &c. Ego Berengarius. consec. dist. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

heresi. 14. 15. & sequent. bi fuerūt: Sadducæi, Scribas, Pharisei, Hemerobaptisti, Nazarej, Offenset Herodiani. horū hereses recenset etiam breuiter more suo Philastrius episcopus Brixienfis. in catalogo heresim in principio, & Isidorus lib. 8. Etimolog. 6. 4. & sanctus Antonius in sum. par. 4. tit. 11. c. 6. & alij. Eymericus hoc loco tres tantum sectas recensuit, scilicet Pbariseorum, Sadduceorū & hereticorum; Caterum cum dixit tres esse in genere, aperte indicauit plures fuisse sectas, omnes tamen ad has tres referri possunt, vt constat ex sancto Epiphania. Christus autem Dominus in Euangelio sepe acriter hos reprehendit, eorumque doctrinam & mores reprobauit, & ideo vere ait auctor hic, istorum errores psonaliter fuisse a Jesu Christo cōdemnatos.

Singularum vero errores mores, & studia, propterea hic referre omitto, quoniam satis esse existimo indicasse lectori auctores, vnde ista petere possit, p̄sertim autem sanctum Epiphanium, qui ceteris est in hac re copiosior.

Quæstio VI. de Hæresibus damnatis relatis in Decreto.

A	F
66 Acephali.	50 Floriani.
14 Adamiani.	G
38 Aeriani.	6 Gnostici.
39 Aetiani, siue Eumoni.	H
68 Agnoiti.	57 Heluidiani.
26 Alogij.	30 Hermogeniani.
18 Angelici.	33 Hierachiti.
46 Antidicomariti.	80 Hæreses varis siue nomine auctorum.
32 Antropomorphiti.	I
19 Apostolici.	56 Iovinianisti.
12 Apelliti.	L
45 Apollinariisti.	55 Luciferiani.
23 Aquarij.	M
59 Arabici.	44 Macedoniani.
13 Archontici.	31 Manichei.
43 Arriani.	21 Marcionisti.
22 Arcotyritæ.	17 Melchisedechiani.
B	3 Menandrini.
4 Basilidiani.	47 Metangismoniti.
52 Bonosiani.	35 Montani.
C	N
15 Cainani.	9 Nazarej.
7 Carpocratiani.	64 Nestoriani.
27 Cataphriges.	5 Nicolaitæ.
18 Cathari.	41 Noctiani, siue Patripassiani.
20 Cerdoniani.	34 Nouatiani.
8 Cerinthiani, vel Millenarii.	62 Nyctages.
53 Circumcelliones, seu Scotocapiti.	O
49 Colluthiani.	10 Ophytæ.
D	40 Origeniani.
51 Donatisti.	P
E	58 Paterniani.
36 Ebioniti.	48 Patritiani.
65 Eubychiani.	29 Pauliani.
	63 Pelagiani.

A	37 Photiniani.	25 Tatiani, siue Encratite
	54 Priscillianisti.	60 Tertullianisti.
	S	61 Tessarescæcatiti.
	42 Sabelliani.	67 Theodosiani, siue Gaianiti.
	16 Sethiani.	
	24 Severiani.	69 Tritheiti.
	2 Simoniani.	T
		11 Valentiniani.

SEXTA quæstio est: hæreses & errores per Christu Vicarium, & Ecclesiam cōdenati, de quib. agitur in Decretis qui sunt: Ad hanc dicimus, quod hæreses & errores quam plures cōdenantur, colliguntur, & ponuntur expressè 24. quæstio, 3. capit. Quidam, vbi dicitur sic:

Sectæ vero hereticorum quot sint, & vnde nomina acceperint. Isidorus 8. lib. etymologiarum. ca. 5. determinat, dicens.

1 Quidam autem heretici, qui de Ecclesia recesserunt, ex nomine suorum auctorum nuncupantur: quidam vero ex causis, quas eligentes instituerunt.

2 Simoniani a dicti a Simone magicæ artis peritō: cui Petrus in actibus Apostolorum, maledixit pro eo, quod ab Apostolis Spiritus sancti gratiā pecunia emere voluisset, hi dicunt, creaturam non a Deo, sed a virtute quadē superna creatā. 3 Menandrini, a Menandro mago discipulo Simonis nuncupati, qui mundum non a Deo, sed ab Angelis factum asseruit.

4 Basilidiani, a Basilde appellati, qui inter reliquas blasphemias, Iesum passum abnegauit.

5 Nicolaitæ dicti a Nicolao Diacono Ecclesiæ Hierosolimorum, qui cum Stephano, & ceteris constitutus est à Petro: qui propter pulchritudinē relinquens vxorem, dixerat, vt qui vellet, ea vteretur, versa est in supram talis consuetudo, vt inuicem coniugia commutarentur: quos Ioannes in Apocalypsi improbat, dicens: Sed hoc habes, quod odisti facta Nicolaitarum.

6 Gnostici propter excellentiam scientiæ se ita appellare voluerunt. Animam, naturam Dei esse dicunt: bonum & malum Deum suis dogmatibus fingunt.

7 Carpocratiani, à Carpocrate quodam vocantur, qui dixit Christum hominem fuisse tantum, & de vtroque sexu progenitum.

8 Cerinthiani, à Cerintho quodam nuncupati, hi inter cetera circumcisionem obseruant: mille annos post resurrectionē in voluptate carnis futurus prædicant: vnde & Græce Χριστιανισμὸς Latine millenarij sunt appellati.

9 Nazarej dicti qui dum Christum (qui à vico Nazareus est appellatus) filium Dei confiteantur, omnia tamen veteris legis custodiunt.

10 Ophytæ, a colubro nominati sunt, coluber enim græce ὄφις dicitur; colunt enim serpentē, dicentes ipsum in paradysum induxisse virtutis cognitionem.

11 Valentiniani, à Valentino quodam Platōnico sectatore vocati, qui alioq̄, id est sæcula quædam

Iuxta emēditionem factā Romæ Decreti nuper editi

Alto. 8.

Alto. 6.

Apoc. 2.

- quodam in origine Dei Creatoris induxit: Christum quoque de Virgine nihil corporis assumpsit, sed per eam quasi per fistulam transisse asseruit.
- 12 Apellita, quorum auctor Apelles fuit, qui creatorem angelum nescio quem gloriosum superioris Dei faciens, Deum legis, & Israel illum igneum affirmans, dixit, & Christum non in veritate Deum, sed hominem in phantasia apparuisse.
- 13 Archontiaci, à principibus appellantur; qui vniuersitatem, quam Deus condidit, opera esse archangelorum defendunt.
- 14 Adamiani uocati; quod Adæ imitentur nuditatem: unde & nudi orant, & nudi inter se mares feminasque conueniunt.
- 15 Cainani inde sic appellati, quoniam Cain adorant.
- 16 Sethiani nomen acceperunt a filio Adæ, qui uocatus est Seth, dicentes, eundem esse Christum.
- 17 Melchisedechiani uocati, pro eo quod Melchisedech sacerdotem Dei non hominem fuisse, sed virtutem Dei esse arbitrantur.
- 18 Angelici uocati, quia Angelos colunt.
- 19 Apostolici hoc sibi nomen ideo sumpserunt, quod nihil possidentes proprium, nequamquam recipiant eos, qui alio in hoc mundo utuntur.
- 20 Cerdoniani, a Cerdone quodam nominati, qui duo contraria principia asseruit.
- 21 Marcionistæ, a Marcione Stoico Philosopho appellati, qui cerdonis dogma secutus, alterum bonum, alterum iustum Deum asseruit: tantquam duo principia creationis, & bonitatis.
- 22 Artotyritæ, ab oblatione uocati: panem enim & calcem offerunt, dicentes a primis hominibus oblationem a fructibus terræ, & a fructibus ouium fuisse celebratam.
- 23 Aquarij appellati, eo quod aquam solam offerunt in calice sacramenti.
- 24 Seueriani, à Seuero exorti, uinum non bibunt, uetus testamentum, & resurrectionem non recipiunt.
- 25 Tatiani, à Tatiano quodam uocati, qui & Encratitæ dicti: quia carnes abominantur.
- 16 Alogij uocantur tanquam sine uerbo, λόγος enim græce, uerbum dicitur. Deum enim uerbum non credunt, respicientes Ioannis Euangelium, & Apocalypsim.
- 27 Cataphrygis nomen prouincia Phrygia dedit: quia ibi exiterunt, auctores eorum Montanus, Prisca, & Maximilla fuerunt. Hi aduentum Spiritus sancti non in Apostolos, sed in se traditum asserunt.
- 28 Cathari propter munditiam ita se nominauerunt: gloriantes enim de suis meritis, negant penitentibus veniam peccatorum. Viduas si nupserint, tanquam adulteras, damnant. Mundiores se ceteris pradicant. Qui nomen suum si cognoscere uellent, mundanos se potius, quam mundos uocarent.
- 29 Pauliani, à Paulo Samosateno exorti sunt, qui dixit non semper fuisse Christum, sed à Maria sumpsisse initium.
- 30 Hermogeniani, ab Hermogene quodam uocati, qui materiam non natam introducens, Deo non nato eam comparauit, matremque elementorum, & eam asseruit: quos Apostolus improbat, elementis seruientes.
- 31 Manichæi, à quodam Perfa extiterunt, qui uocatus est Manes. Hic duas naturas, & substantias introduxit, id est bonam, & malam, & animas ex Deo, quasi ex aliquo fonte manare asseruit. testamentum uetus respuit, nouum ex parte recipit.
- 32 Antropomorphytæ dicti pro eo, quod simplicitate rustica Deum habere humana membra, quæ in diuinis libris scripta sunt, arbitrantur. *ἄνθρωπος* enim Græcè, latinè homo interpretatur, ignorantes uocem Domini, qui ait: Spiritus est Deus. incorporeus est enim, nec membris distinguitur, nec corporis mole censetur.
- 33 Hierarchitæ, ab Hierarcha auctore exorti, monachos tantum recipiunt, coniugia respiciunt, regna cælorum paruulos habere non credunt.
- 34 Nouatiani, à Nouatiano Romæ urbis presbytero exorti, qui aduersus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus inuadere, hæresim instituit, nolens apostatas suscipere, rebaptizans baptizatos.
- 35 Montani hæretici dicti: quod tempore persecutionis in montibus latuerunt, quia occasione se a catholica Ecclesiæ corpore diuiserunt.
- 36 Ebionitæ, ab Ebione dicti, sive à paupertate; Christum enim per profectum solum uirtutum illum putant effectum. Unde competenter Hebionitæ pro paupertate intelligentiæ appellati sunt. hi enim semiudei sunt, & ita tenent Euangelium, ut legem carnaliter seruent: aduersus quos Apostolus ad Galatas scribens inuehitur.
- 37 Photiniani, à Phodno Gallogræciæ Syrmij episcopo nuncupati, qui Hebionitarum hæresim suscitans, asseruit Christum à Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse conceptum.
- 38 Aeriani, ab Aerio quodam nuncupati sunt, hi offerre sacrificium pro defunctis spernunt.
- 39 Aetiani ab Aetio sunt uocati, ijdemque Eunomiani ab Eunomio quodam Dialectico Aetij discipulo: ex cuius nomine magis innotuerunt, dissimilem patri asserentes filium, & filio Spiritum sanctum. Dicunt etiam nullum impuniti peccatum in fide manentium.
- 40 Origeniani, ab Origene auctore exorti sunt dicentes, quod non possit uidere filius patris, nec Spiritus sanctus filium. Animas quoque in mundi principio peccasse dicunt, & pro diuersitate peccatorum, & cælis usque ad terras diuersa corpora quasi uincula meruisse, eaque causa factum esse mundum.
- 41 Noetiani, a quodam Noeto uocati, qui dicebant Christum eundem esse, & patrem, & Spiritum sanctum, ipsamque Trinitatem in officiorum nominibus non in personis accipiunt. Unde & Patripassiani uocantur, quia patrem patrum dicunt.
- 42 Sabelliani, ab eodè Noeto pullulasse dicuntur cuius discipulū perhibet fuisse Sabellium, ex cuius nomine

nomine maxime innotuerunt: vnde & Sabelliani vocati sunt: hi vnam personam patris, & filii, & Spiritus sancti astruunt.

43. Arianij, ab Ario Alexandrino presbytero orti sunt, qui coaeternum patri filium non agnoscentes, diuersas in Trinitate substantias asseruit, contra illud, quod ait dominus: Ego, & pater vnum sumus.

44. Macedoniani, a Macedonio Constantinopolitano episcopo dicti sunt, negantes Deum esse Spiritum sanctum.

45. Appollinaristae, ab Appollinare vocati sunt, dicentes Christum corpus tantummodo sine anima suscepisse.

46. Antidicomaritia appellati sunt, pro eo quod Marię, virginitati contradicunt, asserentes eam post Christum natum viro suo fuisse commistam.

47. Metanigismonitae: ideo tale nomen acceperunt, quia *μετανιγισμος* Graece vas dicitur. asserunt enim sic esse in patre filium tanquam vas minus intra vas maius.

48. Patritiani, a quodam Patritio nuncupati sunt qui substantiam humanae carnis a Diabolo conditam dicunt.

49. Colluthiani, a quodam Collutho nominati, qui dicunt Deum non facere mala, contra illud, quod scriptum est: Ego Dominus creans mala.

50. Floritiani, a Floriano, qui e contrario dicunt Deum creasse mala contra hoc, quod scriptum est: Fecit Deus omnia bona.

51. Donatistae, a Donato quodam Afro nuncupati, qui de Numidia veniens, totam penes Africam sua persuasione decepit, asserens minorem patre filium, & minorem filio Spiritum sanctum, & rebaptizans catholicos.

52. Bonosiani, a Bonoso quodam episcopo exorti produnt: qui Christum Dei filium adoptionem, non proprium asserunt.

53. Circumcelliones dicitur, eo quod agrestes sint quo Scotoropicos vocant, supra dictae hae hesis habentes doctrinam. Hi amore Martyrij semetipsos perimunt, vt violenter de hac vita discedentes, Martyres nominentur.

54. Priscilianistae, a Prisciliano vocati: qui in Hispania ex errore Gnosticorum, & Manichaeorum permistum dogma composuit.

55. Luciferiani, a Lucifero Sardiniae Episcopo orti, qui Episcopos catholicos, qui Constantij persecutione perdidit Arianorum consentientes erant, & postea correcti in catholicam redire delegerunt, dumantes siue quod crediderant, siue quod se credidisse simulauerant (quos Ecclesia catholica materno recepit sinu, tanquam Petri postherum negationis) hanc illi matris charitatem superba accipientes, eosque recipere nolentes, ab Ecclesiae communione recesserunt, & cum ipso Lucifero auctore suo, qui mane oriebaatur, cadere meruerunt.

56. Iouinianistae, a Iouiniano quodam monacho dicti, asserentes, nullam nuptiarum, & virginum esse distantiam, nullumque inter abstinentes, & simpliciter epulantes esse discrimen.

57. Heluidiani, ab Heluidio nominati, qui dicunt

A post Christum natum, alios Mariam filios de viro suo Ioseph peperisse.

58. Paterniani, a Paterno quodam exorti, qui inferiores corporis partes a Diabolo factas opinantur.

59. Arabici nuncupati, eo quod in Arabia exorti sunt, dicentes animam cum corpore mori, & fatique in nouissimo vtrumque resurgere.

60. Tertullianistae, dicti a Tertulliano presbytero Africanae prouinciae ciuitatis Carthaginensis: animam immortalem esse, sed corpoream praedicantes, & animas peccatorum hominum post mortem in tormentos verti putantes.

61. Tesselares & decatitae, dicti quod decima quarta luna Pascha cum Iudaeis obseruandum contendant. Nam *τεσσαρες*, quatuor, & *δεκα* decem significat.

62. Nyctages, a somno nuncupati, quod vigiliis noctis respuant, superstitionem esse dicentes, iura temerari diuina, qui noctem ad requiem tribuit.

63. Pelagiani, a Pelagio monacho exorti. hi liberum arbitrium diuinae gratiae anteponunt: dicentes sufficere voluntatem ad implenda iussa diuina.

64. Nestoriani, a Nestorio Constantinopolitano Episcopo nuncupati: qui Beatam Mariam Virginem, non Dei, sed hominis tantummodo matrem asseruit, vt aliam personam carnis, aliam faceret Deitatis: nec vnum Christum in verbo Dei, & carne credidit: sed separatim, atque seiuictum alterum filium Dei, alterum hominis praedicauit.

65. Eutyechiani, dicti ab Eutyche Constantinopolitano Abbate, qui Christum post humanam assumptionem negauit existere in duabus naturis, sed solam in eo diuinam asseruit esse naturam.

D 66. Acephali dicti, id est, sine capite. nullus enim eorum reperitur auctor, a quo exorti sint. hi trium Chalcedonensium capitulorum impugnatore, duarum in Christo substantiarum proprietatem negant, & vnam in eius persona naturam praedicant.

67. Theodosiani & Gaianitae appellat a Theodosio, & Gaiano, qui temporibus Iustiniani Principis, in Alexandria populi peruersi electione vna die ordinati sunt episcopi. Hi errores Eutycheus, & Dioscori sequentes, Calcedonense concilium respuunt: ex duabus vnam in Christo naturam asserunt: Quam Theodosiani corruptam, Gaianitae incorruptam contendunt.

E 68. Agnoitae, & Tritheitae a Theodosianis exorti sunt: ex quibus Agnoitae ab ignorantia dicti: quia ad peruersitatem, a qua exorti sunt, id adiungunt, quod Christi diuinitas ignoret futura, quae sunt scripta de die, & hora nouissima: non recordantes Christi personam in Esaiam loquentis: Dies iudicii in corde meo.

69. Tritheitae vero vocati, quod sicut tres personas in Trinitate, ita quoque tres asserunt Deos esse: contra illud, quod scriptum est: Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est.

† Vide Federicum de Senis cõfl. siue quæst. 152.

† alijs, Nistae 825.

Turrecre. de Eccle. lib. 4. par. 3. c. 28.

Esai. 30.

Deut. 6.

70 Sunt & alie hærefes sine auctore, & sine no-
minib. ex quibus alie putant triforme esse Deū.
Alie Christi diuinitatem passibilem dicunt. Alie
Christi de Patre natiuitati initium temporis dat.
Alie liberationem hominum apud inferos factam
Christi descensione non credunt. Alie ani-
mam imaginem Dei negant. Alie animas con-
uerſi in demones, & in quæcunque animalia exi-
stimant. Alie de mundi statu dissentunt. Alie
innumerales mundos opinantur. Alie aquam
Deo coeternam faciunt. Alie nudis pedibus am-
bulant. Alie cum hominibus non manducant.
Hæ sunt hærefes aduersus catholicam fidem exor-
ta, & ab Apſtolis, & a sanctis Patribus, vel conci-
liis prædamnate: quæ dum in se multis erroribus
diuisæ inuicem sibi dissentunt, † communita-
men nomine aduersus Ecclesiam Dei conspirat.
Sed & quicunque aliter scripturam sanctam in-
telligit, quæ sensus Spiritus sancti flagitat, a quo
conſcripta est, licet de ecclesia non recesserit, ta-
men hæreticus appellari potest.

† Cōcōr. rex.
in c. ex cōica-
mus, 1. & 2.
de hæret.

Refertur in-
esp. Ego Ber-
engarius de
cōſec. dist. 2.

EGO † Berengarius indignus sancti
Mauricii Andegauensis Ecclesie Diaco-
nus, cognoscens veram, catholicam, & Ap-
postolicam fidem, anathematizo omnem
hæresim, præcipue eam, de qua hæctenus
infamatus sum; quæ astruere conatur panem,
& vinum, quæ in altari ponuntur, post con-
secrationem solummodo sacramentum, &
non verum corpus, & sanguinem Domini
Nostri Iesu Christi esse; nec posse sensuali-
ter, nisi in solo sacramento manibus sacer-
dotum tractari, vel frangi, aut fidelium dē-
tibus atteri. Contentio autem sanctæ Ro-
manæ, & Apostolicæ Sedi, & ore, & corde
profiteor de sacramentis Dominicæ men-
se eandem fidem me tenere, quam Domi-
nus, & uenerabilis Papa Nicolaus, & hæc
sancta Synodus auctoritate Euangelica, &
Apostolica tenendum tradidit, mihiq; fir-
mauit; † scilicet panem, & vinum, quæ in
altari ponuntur, post consecrationem non
solum sacramentum, sed etiam verum cor-
pus, & sanguinem Domini Nostri Iesu Chri-
sti esse; & sensualiter non solum sacramento,
† sed in veritate manibus sacerdotum
tractari, frangi, & fidelium dentibus atte-
ri; iurans per sanctam, & homouision Tri-
ninitatem, & per hæc sacrosancta Christi
Euangelia. Eos vero, qui contra hanc fidem
venerint, cum dogmatibus, & sectatoribus
suis æterno anathemate dignos esse pro-
nuncio. Quod si ego ipse aliquando cōtra
hæc aliqui d sentire, aut prædicare præsum-
psero; subiaceam canonum seueritati, Le-
cto, & perlecto sponte subscripsi.

† formauit.

† al. in sacra-
mento.

A Hanc confessionem fidei de corpore, & san-
guine Domini Nostri Iesu Christi a Berengario
Romæ coram centū tredecim Episcopis factam,
misit Papa Nicolaus per vrbes Italie, Germa-
niæ, Galliar, & ad quæcunque loca fama prauita-
tis eius peruenire ante potuit: ut ecclesie, quæ
prius doiterat de auerſo atque peruerſo: postea
gauderent de reuerſo, atque conuerſo.

COMMENT. XXXI.

N *Nulla est tractatio, quam magis scire spectet ad
Inquisitores, quam hæc: & de notitia hære-
sum, & de auctoribus earum, monui iam alibi nullam
artificem posse plene, & perfectè esse suo muneri satisfi-
cere, nisi cognoscat aris sue præcepta, intelligatque
contraria, quibus illa corruiant, & labantur. neque
Inquisitores, quorum est fidem defendere, et fortiter
tueri solum catholicas veritates scire debent, in do-
cuit Emericus parte primæ, sed etiam hæretica dog-
mata, quibus illa violantur: quod tota hæc ferè se-
cunda parte ostendit. in omnibus autem sermè qua-
stionibus nulla est hæc utilior, aut cognitione di-
gnior, cum hic numerentur omnium hæreticorum
principes primi, cum suis summam erroribus, qui
bus vniversi hæretici, qui labentibus saculis secuti
sunt, velut ab seculis lacub. panis additis, aut mu-
tatis aut inuersis suas hærefes protraxerint: Sunt
autem in hoc capite multa difficulta, multa a vulga-
ris codicibus diuersa, multa etiam scitu digna, quæ
nobis in gratiam iudicium uoluntate religionis essent
declaranda, nisi breuitas nostra nos tacere compel-
leret: ideo pauca quedam adnotabimus. Secuti vero
sumus in hac quaestione imprimenda, emendatione
Decreti Gratiani nuper Romæ editi.*

Hos autem errores cum suis auctoribus eodem or-
dine quo hic Emericus, retulerunt sanctus Anto-
ninus in sum. par. 4. tit. 1. c. 7. Repertorium Inqui-
sitorum uerbo, hæresis. §. diuersitatem hæresim, et
Turrecremata in sum. de Ecclesia lib. 4. par. 2. c. 34.
quorum multos cum alijs ab his diuersis commemo-
rat etiam Tabienſis, in sum. uerbo, hæreticus. §. 27.
num. 28. & seq.

Qui vero & quales fuerint hi hæretici, quo tēpo-
re vixerint, qualia eorum dogmata, & ubi condita
nata, ne actum agere videar, tradere omitto: id ta-
men docent plenissimè Turrecremata in sum. de Ec-
clesia lib. 4. p. 2. a c. 23. vsque ad 33. Alfonso Cas-
sirus in libris aduersus hærefes, & copiosè Gabriel
Prateolus in libris de vitis, sectis, & dogmatibus
hæreticorum, & alij tum ex antiquis tum ex recen-
tioribus quorum volumina obuia cunque extant.
a Simoniani. In vulgatis Simonianici, & ma-
le sed Simoniani repositum est ex antiquorum pa-
trum sententia: nam Tertul. in lib. de præscript. hæ-
reticorum, ca. 33. Augustinus tomo 6. in catalogo
hæreticorum in principio, Theodoritus, lib. 1. hæreti-
carum fabularum, cap. 2. in si. Aegysippus, ut refert
Eusebius lib. 4. historia, cap. 21. & Epiphanius hæ-
resi 21. Simonis sectatores non Simoniacos, sed Si-
monianos appellant.

b Hi dicunt creaturam non a Deo, sed a uir-
tute

tute quadam superna creatam.] Quid sibi vellet Simon hereticus, nemo melius expressit, quam Theodoritus. Is enim hunc locum explicat, dum ait: Simon eiusmodi fabulam perperit, infinitam quamdam posuit potentiam, quam vniuersorum radicem appellauit, eamque ignem esse dicebat, qui duplicem habebat operationem, hanc, quae cernebatur: illam vero quae latebat. Mundum autem genitum esse ex operatione ignis quae cernebatur, haec ille. Vt optime adnotauit Iosephus Steuanus in commentarijs huius capituli.

c Nazaraei dicti, &c.) Vt nominis huius ambiguitas euitetur, liber hic ex Epiphano, & alijs breuiter pauca quaedam adnotare. hos ergo Nazaraeos Theodoritus libro secundo hereticarum fabularum, Nazaraeos, nominat, & etiam Epiphanius haeresi. 29. eodem nomine donauit, diu refert alios fuisse Nazaraeos, alios Nazaraeos, et alios. Nazaraeos: illi sanctificati dicebantur, cum dignitatem primigenitorum gererent: Nazaraei autem appellantur Iudaei sectarij ante Christum exorti mille erroribus implicati, vt Philastrius exort. Nazaraei uero ab initio nascetis Ecclesiae, appellati sunt omnes Christi fideles, tractu tamen temporis illis hereticis remansit hoc nomen, qui vna cum Euangelio legem seruabant. haec est Epiphanius sententia.

d Cainani.] Ireneus lib. 1. c. 35. & Theodoritus lib. 1. Cainos vocant, ab Augustino Caiani appellatur in lib. de haeresibus, c. 18. eodem nomine eos donat Tertullianus, lib. de praescriptio. haereticorum, c. 33. Sunt, inquit, & nunc alij Nicolaitae, Caiana haeresis dicitur. Ita animaduertit Michael Thomaus Reuerendissimus quodam Episcopus Ilerdensis, qui diu multa cum laude Gratianica emendationi praesuit Romae.

e Hermogeniani, ab Hermogene quodam vocati, qui materiam non nata non introducens.] Hic locus in vulgatis codicibus deprauatus erat, operam tamē Reuerendiss. Michaelis Thomasi Episcopi Ilerdensis restitutus est, ex Tertulliano in libro de praescriptionibus haereticorum, c. 37. vbi agens de Hermogene ita scribit: Idem Apostolus cum improbat clementis seruientes, aliquem Hermogenem ostendit, qui materiam non nata non introducens Deo non nato eam comparat, & ita matrem elementorum Deam faciens, potest ei seruire, quam Deo comparat, haec tenet Tertullianus.

f Antropomorphitae.) In Codicibus Isidori vulgatis, & aliquot manuscriptis haec antecedunt: Anomiani, Latine sine lege dicuntur. Quae tamen absunt a codice Isidori peruetusto, & valde emendato Monasterij B. Augustini in Carbonaria Neapolis.

g Hierarchite.) prius legebatur, Heraclite, & aliter Hierarchite: sed locus est emendatus, & mutatus ex B. Augustini in lib. de haeresibus c. 47. horum auctor Hieraca quidam constituitur, vt praecitato loco Augustini refert, cuius meminuit etiam S. Hilarius lib. 4. & 6. de Trin. a Beato Epiphano aduersus haereses, haeresi. 67. Hieracite vocantur, & eorum auctor Hierax quo loco eiusdem errores refert, & constitut. h. Montani.) Suspicio locum hunc accipiendum esse de Montensibus haereticis, de quibus agit Beatus

A Augustinus in libro aduersus haereses, c. 69. differens de Donatians seu Donatistis, non autem de Motano, cuius in eodem libro meminuit Aug. c. 25. agens de Cataphrygibus.

i Metangilmonita.) Antea legebatur ita: Metangi nominati. emendatus est locus ex Isidoro lib. 8. Etymolog. c. 5. & B. Augustini in lib. de haeresibus, c. 28. Horum etiam haereticorum meminuit Philastrius in cathalogo haereticorum.

K Luciferiani, &c.) Constantij persecutione. Hic codices sunt varij, nam quidam Constanti, habent: alij, Istanti, sed iudicio eruditorum Constantii. repositimus. Nam verbum illud, in catholicam, Demochares in cathedram, commutauit, quae lectio non est forte contemnenda, cum ex Episcopi eiusdem electione, vt sacri historici retulerunt, totum hoc disidium fuerit exortum.

l Theodosiani.) Horum meminuit liberatus in Breuiario, Nicephorus lib. 18. histor. ecclesiasti. c. 45. 49. & 50. Georgius Cedrenus anno xliii. Iustiniani Imperatoris. Sanctus Augustinus in libro de haeresibus, cap. 33. memorat Theodotianos a Theodotione. Is idem videtur qui Theodotus, de quo Epiphanius aduersus haereses, haeresi. 54. ait ita: Et qui ab ipso descenderunt Theodotiani, idem Philastrius, & Damascenus scripserunt.

m Agnoita, & Tritheita.) Haec etiam nomina emendata sunt ex re ipsa, & varijs antiquis scriptoribus: ab ignorantia enim non Gnoite, sed Agnoite, nominandi erant. de his Agnoitis frequens est mentio in epistolis sancti Gregorii, 35. & 42. lib. 8. Eulogio Alexandrino missis, qui contra hos Agnoita scripserat, & de ipsis ac Tritheitis meminuit Nicephorus lib. 18. c. 45. 49. & 50. & utroque a Theodosianis profectos esse scribit.

n Alia liberationem omnium apud inferos factam Christi descensione non credunt.] Hic locus in vulgatis Isidori, & Gratiani exemplaribus appositae negatione, non credunt, legitur: cum tamen absque negatione legendum censebat Petrus Iaconus, motus Beati Augustini auctoritate, in libro de haeresibus, c. 79. vbi ita scribit: Alia, descendente ad inferos Christo credidisse incredulos, & omnes inde existimat liberatos. Ita quoque Philastrius refert: cui etiam lectioni ad stipulantur duo potissimum Isidori manuscripta exemplaria, in quibus absque negatione hunc locum legi nobis asseruit idem Iaconus. vulgatam tamen lectionem retinimus auctoritate Decreti nuper Romae editi.

o Alia de mundi statu dissentiunt.] Quidam libentius legunt, sentiunt, ex Philastrio, qui refert haeresim, quae dicit, mundum non mutari, sed in eodem statu semper manere, etiam post Domini nostrum de caelis praesentiam: sed nos eiusdem Decreti auctoritate, dissentiunt, dicimus.

p Ego Berengarius indignus, &c.) Solus Codex Cardinalis de Gambara, hanc Berengarii abiurationem non habet, ceteri habent: at quo consilio fuerit ab Eymérico apposita, dubium non est: nam cum in hac questione insisterint commemorare haereses, & errores, de quibus agitur in Decretis, & inter eas ille etiam referatur, quas Berengarius profitebatur, ideo id caput in quo de hoc differitur, apposuit.

Locus in scripturis restitutus.

Berengarius & eius in fide inconstancia.

Libet autem hic pauca quedam de hoc Berengario dicere, ut hac eius abiuratio facilius percipiat. Emergit hic Berengarius circa tempora Leonis Papa noni, ad annos Domini MXLIX. multasque hereses de venerabili Eucharistie sacramento promulgauit, & propterea a Leone nouo Pontifice Maximo in concilio Vercellis coactus, cum omnibus suis affectis, nisi ad bonam mentem rediret, perpetuo anathemate percussus est, eiusque error omnium consensu Patrum fuit damnatus. verum cum defuncto Leone Berengarius in suo errore pertinaciter permaneret, synodus collecta est apud Turones sub Victore secundo, in qua hereseos est conuictus. Denique cum neque sic resisteret, sed multos passim in suum traheret errores, Nicolaus secundus anno Domini MLI. Romae CXIII. Episcoporum concilium congregauit, ibique hanc abiurationem, quam ex Gratiano hic commemorat Eymericus, publice fecit: quam Nicolaus per vniuersas Italiam, & Germaniam vrbes misit, ut quae Ecclesiae doluerant de peccatore, de conuerso gauderet: ceterum non multo tempore in recta fide permansit Berengarius: nam alium errorem est professus videlicet, in Eucharistia adesse quidem verum corpus, & sanguinem Christi, sed simul etiam panis, & vini substantiam ibidem remanere: itaque ad hunc errorem penitus euellendum Gregorius septimus anno Domini MLXXIX. synodum Romae celebrat, ad quam accersitus venit Berengarius, summusque in ea agnouit errorem, quem publice abiurauit, noua condita abiurationis formula illi a synodo praescripta in haec verba: Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem & vinum, quae ponuntur in altari per mysterium sacrae orationis, & verba nostri Redemptoris substantialiter conuertri in veram & propriam ac viuificantem carnem, & sanguinem Iesu Christi Domini nostri, & post consecrationem esse verum Christi corpus, quod natum est de Virgine, & quod pro salute mundi oblatum in Cruce pepedit, & quod sedet ad dexteram Patris, & uerum sanguinem Christi, qui de latere eius effusus est, non tantum per signum, & uirtutem sacramenti, sed in proprietate naturae, & ueritate substantiae: sicut in hoc breui continetur, & ego legi, & vos intelligitis: nec contra hanc fidem ulterius docebo, sic me Deus adiuuet, & haec sacra Euangelia. Huius postremae abiurationis meminit Blondus lib. 3. de cadis 2. & Sabellicus lib. 3. nonae. Aeneadis. Berengarius quidem in hac postrema abiuratione perseverans penitentiam egit, ut ait Iohannes Gerson sermone 1. de cena Domini, quem grauius de commissis sceleribus dolens, & in primis quia redire in uiam ueritatis non potuit, quos erroribus suis imbuerat in festo decumbentem in ipsa die Epiphaniae, uiam moribundum haec uerba protulisse testatur: Hodie apparebit mihi Dominus meus Iesus Christus: uel ad gloria sicut spero, propter penitentiam meam: uel ad damnationem sicut formido, propter aliorum corruptionem, quos ad uiam ueritatis reducere non potui.

Non tamen desunt qui dicant, nunquam conuersum Berengarium, quorum opinionem haec probare uidetur heresiarcharum consuetudo, quos raro conuersi legimus, cum ut plurimum in erroris obcepti

Introd. v. 1. 2.

Berengarius moribundi uerba.

A pertinacia perseverantes impoenitentes moriuntur, licet quoadque ob aliquas causas aliud exterius fingat.

QUESTIO VII.

De heresibus damnatis in Decretalibus.

SUMMA RIVM.

1. Articuli catholici cum haeresibus illis contrarij contenti in c. Firmiter de sum. Trin.
2. Error abbas Ioachim condemnatus.
3. Haereses impij Almarici.
4. Christus secundum quod homo est aliquid.
5. De processione Spiritus sancti quid credendum.
6. Haereses duae de processione Spiritus sancti damnatae.
7. Haereses damnatae in Clementinis.

SEPTIMA quaestio est: haereses & errores per Ecclesiam condemnati, de quibus agitur in decretalibus, qui sunt. Ad hanc respondemus quod quatuor apparent condemnatae ex volumine Decretalium maiori, quae damnae Sexto Decretalium: quaedam ex Clementinis.

Errores damnati in Decretalibus.

In volumine maiori damnantur istae haereses, & errores.

1. In primis in tit. de summa Trin. c. 7. Firmiter & cap. Damnamus. proficitur sancta mater Ecclesia quae plures articulos fore catholicos, & fidei tenendos: ut puta, quod unus est solus Deus, immensus, & incommutabilis, & alios plures quorum contrarij omnes sunt hereticales, & erronei: ut puta, quod non sit vnus solus Deus, quod non sit immensus, quod non sit incommutabilis, & sic de alijs articulis contrarijs illis articulis, in dictis capitulis approbatus ut fidei tenendis.
2. In speciali autem in c. Damnamus, allegato. §. si quis. condemnatur iste articulus, ut hereticus: quem b. Abbas Ioachim assererat, scilicet, quod Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt vnus, non unitate essentiae, & naturae, sed collectiua unitate sicut cum dicimus, quod multi homines sunt vnus populus.

Almarici Haereses.

3. Condemnatur etiam, eod. tit. & c. §. reprobandus, doctrinae impij Almarici, ut haeretica, & in lana: quae autem illa fuerit, non exprimit: Vnde centius tam in Speculo historialis, xxx. lib. c. vii. prohibet ipsam Almaricum in suis prauis dogmatibus tenuisse haereses, & errores in scriptis. Prima haeresis eius fuit, quod quilibet teneret credere, se esse membrum Christi, & hoc esse vnum de fidei articulis, sine quo homo non potest saluari.

